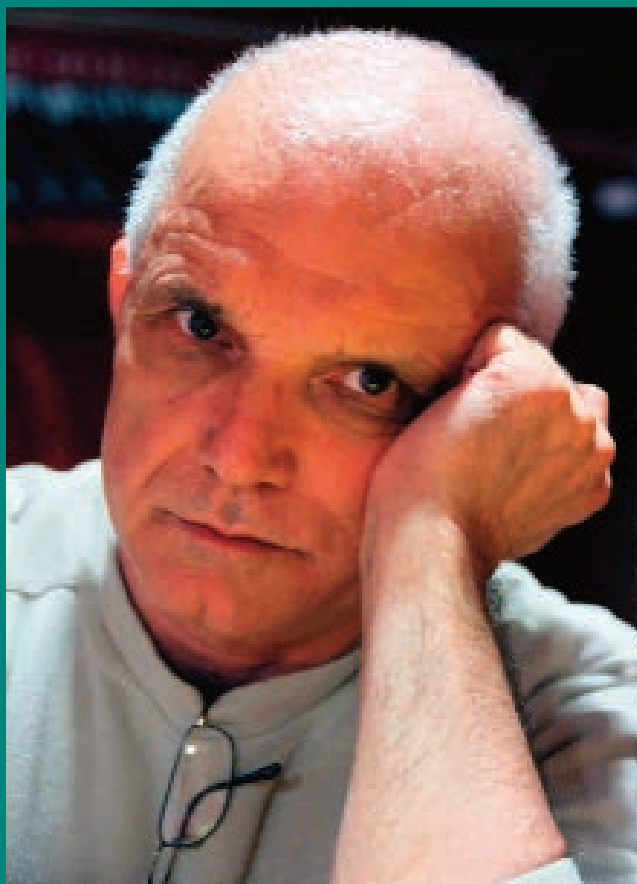

INTERVIU CU scriitorul LIVIU IOAN STOICIU

S-a sperat, la intrarea în UE, că se va deschide și piața cărții publicate în România către Europa – dar cine să o citească în limba română? Pe de altă parte, rămânând în lumea cărții de azi, scriitorul român și-a pierdut cititorii. Apar cărți cu nemiluita care nu sunt citite de nimeni (nici măcar de prieteni sau rude). Televizorul și Facebook-ul le sunt de ajuns românilor, nu mai găsesc timp pentru lectură.

Iulian CĂTĂLUI: *Până să debutați editorial, în 1977, cu ciclul de versuri Balans, la Editura Albatros, ați avut o șocantă, pentru România comunistă, experiență de viață și profesională, de-o diversitate senzațional-fabuloasă, de-a dreptul americană, ați fost profesor suplینitor, miner, vagonetar, corector, ziarist, arhivar, magaziner, șantierist și multe altele. A fost folositoare pentru dvs., în planul operei literare, această experiență incredibilă, dincolo de „firea inadapabilă”, de boemă, de sentimentele și atitudinile de revoltă anticomunistă, disidență?*

Liviu Ioan STOICIU: Dumnezeu știe cât mi-a fost de folositoare această experiență de viață, ea a venit de la sine și a intrat în regula unei boeme revoltate, autodistructive, fără obligații, din care am ieșit cu pierderi iremediabile după șapte ani, înfrânt în fața propriilor ochi. „Tânjeam”, aveam așteptări ireale. Că șapte ani a durat boema mea, din 1967 (când am plecat cu diploma de bacalaureat din Adjud) și până în 1975 (când m-am căsătorit la Focșani, în 1975 născându-se și fiul meu, din acest an devenind „om serios”, așezat, cu obligații familiale). Trebuie incluse în acești șapte ani de boemă și tentativele de sinucidere, nu prea știam ce vreau de la mine, tatonam terenul, căutam și nu găseam decât fundături, abandonam locurile de muncă rapid (ele îmi asigurau supraviețuirea de zi cu zi; eram „necalificat” sau calificat din mers ca miner sau ca bibliotecar; lasă că acopeream întreaga țară cu aceste munci de jos; vagonetar în subteran și „ziarist” am fost la Bălan și la Miercurea Ciuc, „miner” am fost la Dâlja-Petroșani, „siderurgist” am fost la București), treceam dintr-o stare extremă în alta, mă pedepseam continuu, probabil că nu

„găseam substanță de scris” decât în suferințe fizice și în emoții spirituale de necontrolat, provocate din instinct. Neapărat e cazul să subliniez că am condus din primăvara anului 1972 și un cenaclu studențesc la București (la care toți membrii lui erau obligați să citească la fiecare ședință săptămânală texte originale) până la finalul toamnei anului 1974, când am plecat la Cluj-Napoca, negăsind nici un sens la nimic. Cenaclul în sine îmi întreținea „focul interior”, instabilitatea psihică, scriam intuitiv, spontan (cum scriu și azi, de altfel), motiv să nu cred în valoarea textelor. Privind de departe, de la cei 68 de ani ai mei de azi, pot să trag o concluzie, că boema (asezonată tot timpul cu „băutură, tutun, femei”) nu mi-a prea folosit la nimic – „creația literară originală” din acea perioadă a rămas în sertar, mai degrabă consemnările jurnaliere sunt de interes... Dar m-am mai profesionalizat în acea perioadă la masa de scris, din mers, am debutat în reviste cu poezie și proză.

I.C.: *După debutul publicistic din 1967 în ziarul „Steagul Roșu” – Bacău, și debuturile editoriale de la Albatros (Balans și Cantonul 248), în anul 1980 apare prin concurs primul dvs. volum, La fanion, care primește Premiul Uniunii Scriitorilor, deși ați fost primit în U.S. abia după „Loviluția” sau „Puciluția” din 1989, având dosar la Securitate, la Mânăstirea „Secu”, cum se spunea. Se debuta greu pe atunci, cum era cu cenzura de tip comunisto-dulean, să zicem, se putea scăpa de rigorile cenzurii?*

L.I.S.: La masa de scris n-am ținut seama nici de existența cenzurii, nici a Securității, nici de ceea ce apreciau criticii literari în epocă (era premiată poezia calofilă a promoției șaptezeciste, cizelată; era de neconceput o poezie fără metaforă), nici de trendul optzecist – textualist-postmodern, am scris „cum mi-a venit”, încercând să acopăr în sine realitatea lumii mele interioare și să dau de gol sensibilitatea „general-umană” așa cum îmi era mie dezvăluită, brută, trecută prin filtrele străzii, directă, concretă. Cu volumul *La fanion* n-am avut nici o problemă cu cenzura. Vă reamintesc, din 1975 până în 1990 am avut domiciliul stabil la Focșani. Debutul editorial era pus la cale din anii 70 ai secolului, trecut prin concurs, existau jurii care premiau manuscrise de cărți de versuri. La Editura Albatros au fost premiate în 1979, alături de cel al meu, volumele în manuscris semnate de Aurel Pantea și Matei Vișniec – juriul era format din Laurențiu Ulici, Constanța Buzea și Ștefan Augustin Doinaș, plus redactorii ai Editurii Albatros (în frunte cu Mircea Sintimbreanu și Gabriela Negreanu). Probleme cu cenzura am avut la a doua carte, intitulată *Inima de raze*, apărută în 1982 la aceeași editură, Albatros. În condițiile în care mi s-a deschis dosar operativ de urmărire la Securitate din toamna anului 1981 (dosar rămas deschis până după Revoluție), după ce Virgil Ierunca a citit un poem infamant al meu la adresa faraonului României socialiste, la Radio Europa Liberă (avea titlu *Lanțul*), preluat din revista „Viața Românească”. Volumul *Inima de raze*, dedicat faraonului, a fost interzis, scos din librării și de pe rafturile bibliotecilor publice (dar a avut o primire critică pe măsură)... Întorcându-mă la întrebarea dumneavoastră, dacă era greu să debutezi pe atunci, reamintesc faptul că exista și o editură la care plăteai apariția unei cărți, fără pretenții (Editura Litera, condusă din 1988 de Ion Bogdan Lefter). Nu era deloc ușor să debutezi editorial, eu am așteptat șase ani (primul meu volum de versuri a fost definitivat-dactilografiat în 1974), juriul (receptorii lui critici) a ezitat îndelung să legitimeze genul de poezie scris de mine, „prozastic”. Am ars etape scriind, schimbându-mi natural stilul, fiecare carte de versuri încercând să fie altceva (ceea ce intrigă la maximum critica literară)...

I.C.: Volumul *La fanion* s-a și v-a impus în cadrul, în atenția criticii literare și a cititorilor de poezie adevărată, astfel, criticul Nicolae Manolescu spunea că la început era vorba de un poet autentic, cartea fiind cea mai edificatoare pentru această autenticitate, cea mai originală, după care se contrazice, susținând că, într-o scriitură prozastică, *La fanion* conține scurte „narațiuni” ce evocă toate locurile copilăriei dvs. (un canton feroviar de la Adjudu-Vechi) asemănătoare poeziilor lui Edgar Lee Masters (din *The Spoon River Anthology*), și pe urmele acestuia Marin Sorescu (*La lilieci*), Ioana Ieronim (*Eglogă*) ș.a. Cum comentați aceste opinii, care se cam exclud?

L.I.S.: Nicolae Manolescu a scris despre mine abia la a patra carte (*O lume paralelă*), în 1989, înainte de Revoluție, reevaluând debutul cu *La fanion* și ignorând total existența volumului *Inima de raze* (e adevărat, el a fost retras de Securitate de pe piață în 1982, dar a avut vizibilitate critică tot timpul; de altfel, în extrem de selectivul *Dicționar analitic de opere literare românești*, apărut în prima ediție în 1999, coordonat de Ion Pop, sunt prezent cu *La fanion* și cu *Inima de raze*!), de parcă n-ar fi auzit de el. Culmea, în *Istoria critică...* domnia sa continuă să scoată, din lista cărților mele publicate, *Inima de raze...* Sigur, despre critica sa impresionistă aplicată cărților mele, n-am ce să comentez. Din câte am verificat, Ioana Ieronim a publicat *Eglogă* mult după *La fanion*, în 1984 (eu am scris *La fanion* în 1978 și a apărut în 1980), iar Edgar Lee Masters cu *The Spoon River Anthology* nu-mi amintesc să-mi fi atras atunci atenția în vreun fel. Îl citeam cu plăcere, în schimb, pe „comunistul grec” Iannis Ritsos, pe care îl consideram un mare poet, Marin Sorescu îi e dator în exclusivitate, „scria ca el”. *La lilieci* e o capodoperă a lui Marin Sorescu, mă recunosc în spațiul românesc „de la țară” (valabil și lingvistic pentru toți cei care au trăit la țară) – dar n-are legătură cu copilăria mea „mitologică”, „livrescă”, restrânsă într-o insulă din câmpie, numită Cantonul 248...

Habar nu am dacă are postmodernismul o formulă recunoscută de scris. La masa de scris mă lasă rece că sunt etichetat într-un fel sau altul de critica literară. Vă reamintesc, scriu spontan, intuitiv, emotiv.

I.C.: Același important critic și istoric literar v-a inclus în *Generația 80 sau în Optzecism, în cadrul noii paradigme a postmodernismului, diferită de Generațiile 60 și 70. Criticul Gh. Grigurcu a afirmat că sunteți un „precursor impozant” al Optzeciștilor, având o perspectivă temporală mai largă cu o viziune fără „happy end”, în timp ce tânărul critic A. Terian a spus că poezia dvs. ocupă o poziție mediană între postmodernismul bucureștean și neoexpresionismul ardelenesc. Mai întâi, care este opinia dvs. în această privință și, apoi, ce viziune aveți asupra postmodernismului, de exemplu, Mircea Cărtărescu susținând că există un postmodernism românesc, în timp ce Alexandru Mușina neagă acest lucru, poetul brașovean vorbind despre „noul antropocentrism”, iar în opinia mea postmodernismoptzecismul fiind o variantă mai târzie a postmodernismului american din anii 1960, dar, în același timp, o nouă paradigmă în literatura română?*

L.I.S.: Mulțumesc, domnule Iulian Cătălui, pentru reținerea unor aprecieri semnificative la adresa versurilor mele. Sunteți un extraordinar cunoscător al dedesubturilor slăbiciunilor teoriilor critice de azi! Vă dați seama, mie mi-e

indiferent în ce subdiviziune literară sunt clasificat (dacă am evoluat sau involuat pe o scară a poeziei de la noi). Faptul că am generalizat în versurile mele fragmentarismul (respectând realitatea cotidiană, în care gândirea noastră e fragmentară, gândim în același timp în mai multe direcții, întrerupându-ne natural un discurs, divagând, dar păstrând ideea, firul roșul, coerența în subteran), mă aduce în prim-planul postmodernismului. Habar nu am dacă are postmodernismul o formulă recunoscută de scris. La masa de scris mă lasă rece că sunt etichetat într-un fel sau altul de critica literară. Vă reamintesc, scriu spontan, intuitiv, emotiv. Nu am făcut parte din nici un cenaclu studențesc (liderii optzeciști se confundă cu cenaclurile studențești ale vremii, de la Cenaclul de Luni la Echinoc, să rămân doar la exemplul lor), am scris și trăit complet izolat la Focșani (oraș fără universitate, fără reviste literare sau asociații ale Uniunii Scriitorilor), anonim până în 1981, apoi „oaie neagră” a regimului, neinvitat la manifestări literare, fără contact direct cu ceea ce scriau alții (până la debutul editorial, viitorii optzeciști nu erau publicați cu versuri decât accidental)... Cu toate acestea, scriam la Focșani în stilul care avea să fie denumit optzecist (neacceptat de critica literară sau de juri; stau mărturie volumele mele trimise la concursurile de debut editorial an de an, din 1974, nebăgate în seamă). În *Caietul debutanților – 1978*, ciclul *Cantonul 248* (scris în 1976) dă de gol faptul că, fără să-mi bat capul că aveam un merit în acest sens, eram un precursor al optzecismului, perfect integrat pe gustul estetic al noii generații 80... În privința postmodernismului, eu aprob concepția filozofică a lui Al. Mușina, cu centrul pe omul anilor noștri (altul decât omul din alte secole), a omului care e rațiunea de a fi a universului, că trebuie exploatarea în literatură și *umanitatea* iraționalului, îndeosebi cea sufletească și viața interioară („antropocentrismul” nu sună grozav azi, e pervertit de ecologiști). Dacă înțeleg bine, postmodernitatea românească (recurs la postmodernitatea americană, în care credeți, punând optzeciștii în evidență) e vinovată de relativizarea valorii, azi...

I.C.: *Volumele și cărțile dvs. următoare ar fi tot mai „eterogene”, Al. Piru spunând că sunt tradiționaliste, N. Manolescu că sunt mai sofisticate și mitologizante, dar și abstracționiste, iar în opinia mea că ar fi edificite pe revelația faliei sau canionului binomic a fi și a părea, platoniciano-shakespeariană, sau pe dualismul aparență și realitate cotidiană, cu inserții metafizice. Există câte ceva din toate aceste opinii și care e părerea dvs. despre opera de până la Revoluția sau Zavera din 1989?*

L.I.S.: Nu v-am lăudat degeaba abilitățile critice, la întrebarea anterioară, să fiu iertat că nu vă cunosc, m-ați luat prin surprindere, se vede că eu trăiesc pe altă lume. M-am uitat pe biobibliografia dumneavoastră acum pe internet

și am înțeles de unde se trage și profunzimea „opinie” din întrebare la adresa versurilor mele (opinie în care mă recunosc, mare minune, rămân dator) – ați scos o carte aparte: *Avangarda literară românească și visul* (2011). Spun că e o carte aparte a dumneavoastră, fiindcă numai criticii care au studiat și valorizat avangarda literară au antene, au „organ critic” pentru poezia spontană, intuitivă (pe care o scriu și eu; unii îi spun și experimentală; dar experiment e orice poezie, la origini). Al. Piru era complet afon la poezia de avangardă istorică (era afon la poezie în general), iar N. Manolescu a marginalizat poezia de avangardă pe nedrept (în situația în care poezia de avangardă de la noi e singura intrată în patrimoniul universal; mai mult decât atât, poezia de avangardă nu are termen de expirare estetică, ea se citește și azi cu aceeași plăcere cum se citea atunci când a fost publicată, nu și-a pierdut din magia creatoare). Eroarea impardonabilă a criticii românești de ieri și de azi e că nu ia seama la starea sufletească naturală a poetului optzecist și a poetului de azi, postdouămiist (sau postumanist), care scriu în spiritul avangardei. Gellu Naum, Mircea Ivănescu, Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu au exploatat strălucit „logosul creator” al avangardei, la fel au făcut liderii optzeciști (optzecismul a refăcut legătura directă cu avangarda), apoi cei nouăzeciști, douămiiști. Cărțile mele de versuri și-au căpătat o autonomie estetică, făcând un fel de opoziție la raționalism (sau l-au completat), au privit și în cealaltă parte a lucrurilor, invizibilă (dar reală; există o realitate de dincolo de realitate), căutând esența; au răscolit subtil subconștientul.

Așa îmi explic de ce azi public volume de poezie care ar putea fi pe înțelesul cititorului avizat, fără să fi renunțat la fragmentarismul specific (și care derutează în continuare; motiv să n-am nici o șansă să fiu vreodată receptat de „omul de stradă”)...

I.C.: *După Agitația din 1989, prin volumele de poezie, dintre care se detașează Poeme aristocrate, Singurătatea colectivă, Poemul animal sau Pe prag (Vale-Deal) mi s-a părut că ați trecut la o poezie mai realist-naturalistă, dar și meditativă, filosofică, înclinată spre marile motive literare: viața, moartea, iubirea, singurătatea ș.a., diferită de poezia din prima perioadă. Cum comentați?*

L.I.S.: Vă subliniam că am ars etape la masa de scris și că mi-am dorit să dau personalitate fiecărei cărți, n-am forțat nimic, am lăsat să curgă versurile de la sine, am intrat într-o anumită „formulă”, apărută automat la un moment dat, „formulă a mea” care avea să se epuizeze tot scriind, am intrat apoi într-un nou ciclu, în altă „formulă a mea”, am tot scris pentru sertar și am luat distanță, am lăsat în sertar majoritatea poemelor scrise... Din afară, așa

se poate interpreta, că am trecut după Revoluție la o poezie mai realist-naturalistă, cum spuneți. Dar e o aparență, în primele trei volume apărute după Revoluție am apărut și cu poeme scrise cu mult înainte de Revoluție, pentru mine Revoluția n-a tras o graniță la masa de scris versuri și proză (a fost o graniță numai pentru publicistică și eseu). Aveam 39 de ani la Revoluție, cred că „diferența de poezia din prima perioadă”, de care pomeniți, e mai degrabă legată de o mai armonioasă stratificare de sensuri în ceea ce scriam, apărută o dată cu creșterea în vârstă, „sufletul gânditor” căutând și o minimă audiență. Așa îmi explic de ce azi public volume de poezie care ar putea fi pe înțelesul cititorului avizat, fără să fi renunțat la fragmentarismul specific (și care derutează în continuare; motiv să n-am nici o șansă să fiu vreodată receptat de „omul de pe stradă”)... Mă tot omor cu firea să transform lumea imaginată într-o realitate numai a mea.

I.C.: După evenimentele din decembrie '89 sau Momentul 1989, v-ați îndreptat și spre alte specii literare, scriind mai multe romane, printre care Femeia ascunsă, Grijania ori Vrăjmaș, un volum de teatru (Teatrul uitat), memorialistică, publicistică. Cum ați trecut de la poezie la roman și teatru, pentru că unii spun că dacă v-ați afirmat ca poet e greu să reușești și în teatru ori în proză, la un nivel înalt, sau nu a fost prea dificil să treci de la „scriitura prozastică, discursivă” la roman?

L.I.S.: Am scris două romane înainte de Revoluție: în 1984 – *Grijania* și 1986 – *Romanul-basm (Trup și Suflet)*, nu mi-au fost publicate, le-am ținut în sertar, au apărut după 15 ani... Primul premiu primit de mine de la un juriu (de la un concurs deschis de revista *Vatra*, în 1971) a fost pentru proză. Să înțelegeți exact, eu am scris poezie și proză de la început (am „editat” când eram în liceu, la Cantonul 248, de la 14 la 17 ani, „reviste” ale mele, șapte titluri de „reviste”, cu apariție săptămânală și lunară, „reviste” ale mele scrise de mână pe coli A 3 îndoite, în care am debutat cu poezie, proză, teatru, eseu, publicistică; evident, mi-am regularizat scrisul atunci, trebuind să „umplu” revistele mele cu texte originale). Îmi completez necesarul scriind proză (fără ea e ceva lipsă în mine; poezia

Semne pentru neuitare I

discursivă nu e de ajuns, cel puțin pentru sufletul meu; nu știu dacă are legătură cu fiziologia, cu amestecurile ei chimice, dar scriu proză lejer, fără să aștept „să epuizez misterul”, ca la poezie). Aveți dreptate, „n-am reușit la nivel înalt” în proză și în teatru (deși am cărți premiate de proză și de teatru), n-am atras atenția criticii decât ca o curiozitate. Fiindcă n-am cititori care să mă caute în librării, am anunțat că începând cu acest an, 2018, nu voi mai publica nici o carte și că voi ieși din lumea literară. Voi încerca de aici înainte să mă împac într-un fel sau altul cu mine însumi așa cum sunt, învins (aflat mereu în conflict interior). Îmi recunosc eșecurile: atât s-a putut. Iau realitatea cum e, mai am puțin de trăit și, bolnav de scris cum sunt, e timpul să mai scad din tensiunea metafizică...

România continuă să construiască o democrație originală. Până și economia de piață de la noi (care ține statul pe picioare) se bazează pe... consum. România de azi îmi amintește de Iugoslavia comunistă, în care un sfert din populație mergea la noroc la muncă în Occident să câștige un ban adevărat, cu care se construia o vilă în țară și se cumpăra o mașină la mâna a doua în familie.

I.C.: Cum apreciați acum perioada dvs. de intens-febrilă activitate jurnalistică, de la Revista „Contrapunct”, de exemplu, sau de la „Cotidianul” lui Rațiu, din turbulent-întunecații ani 1990, cu terifiantele mineriade, conflictul etnic româno-maghiar de la Târgu-Mureș și reînvierea Securității,

efervescentul fenomen Piața Universității, simultanele alegeri din 20 mai 1990 („Duminica Orbului”) ș.a.?

L.I.S.: M-am implicat, „am luat atitudine civică” (n-am fost niciodată membru de partid), am militat pentru o punere a României politice pe principii morale. O naivitate, timp pierdut, mi-am ratat și ultimii ani ai tinereții publicând texte politice care n-au decât valoare sentimentală (dacă le-aș publica într-o carte-cărămidă, ar putea fi mărturii ale zbuciumatei epoci postcomuniste; pagini dintr-o istorie subiectivă a mea). Intransigența publicistică

„Cotidianul” lui Ion Rațiu, „model de democrație” (să rămân doar la cele două publicații pomenite aici; am simpatizat atunci doctrina creștin-democrată, nu m-am ales decât cu înjurături). Am reușit să mă îndepărtez de lumea politică. Nu mă mai interesează viața publică. De azi încolo rămâne să mă îndepărtez și de lumea literară...

I.C.: *Tot după Revoluție, sau ce-o fi fost, vi s-a reproșat, pe nedrept zic eu, că în publicistica post-decembristă, și nu numai, sunteți prea sceptic, pesimist, schopenhaueriano-cioranian, că vedeți totul în negru, că trăim într-o restaurație comunistă etc. Spre ce credeți că ne îndreptăm: un capitalism primitiv, inuman și consumist, controlat și exacerbant de foștii comuniști, ori într-un post-comunism înflorător ce duce la aneantizare culturală și spirituală? Care este viitorul literaturii române, în acest context?*

L.I.S.: Tristă întrebare, sunt atâtea lucruri ascunse... România continuă să construiască o democrație originală. Până și economia de piață de la noi (care ține statul pe picioare) se bazează pe... consum. România de azi îmi amintește de Iugoslavia comunistă, în care un sfert din populație mergea la noroc la muncă în Occident să câștige un ban adevărat, cu care se construia o vilă în țară și se cumpăra o mașină la mâna a doua în familie. La noi s-a perpetuat „sistemul” (nu ocupi o

Semne pentru neuitare II

mi-a adus numai dușmani din partea celor ce făceau politică (inclusiv pe N. Manolescu). Am stat pe baricadele publicisticii, la o sumedenie de ziare și reviste, la care am avut și mai am rubrici (eseurile, textele legate de viața literară postcomunistă ar avea greutate dacă ar apărea într-o carte), sacrificându-mi inclusiv sănătatea psihică, timpul și starea de scris poezie și proză, plus odihna recuperatoare (nu contează că nu m-am bucurat niciodată de viață; sunt depresiv). N-am avut parte de nici un gen de iluminare scriind publicistică (deși n-am greșit, am avut fler politic). Am abandonat definitiv scrierea de articole legate de politică, rar mai răbufnesc în eseuri la adresa actualității dezolante. Mi-am consumat și ultimul dram de energie cât am scris la „Contrapunct” (revistă săptămânală dăruită în 1990 de Uniunea Scriitorilor optzeciștilor, distrusă după plecarea mea de orgolii și incompatibilități colegiale) și

funcție înaltă dacă nu treci de grila „serviciilor” care au dosare moștenite de la foștii securiști, reevaluată de noile structuri; asta spune totul; mai recent își dau acordul și „serviciile” occidentale, odată ce România face parte din UE și NATO, au și ele dosarele lor; nenorocirea e că sunt promovați numai cei ce le cântă în strună, cu capul plecat, fără caracter, șantajabili, coruptibili, care nu țin cont de interesele naționale, ci doar de interesul propriu; statul de drept e o vorbă în vânt, s-a demonstrat anul acesta că nu avem nici măcar o justiție independentă, care să nu stea la dispoziția „serviciilor”). Senzația mea e că România nu e mai mult decât o colonie în curs de a deveni un protectorat, în spectrul occidental, suveranitatea nefolosindu-ne la nimic, nu mai avem industrie, agricultura nu e orientată spre export (cum e peste tot în „țările dezvoltate”), ne sunt vâdate continuu resursele (ni s-au luat petrolul și gazele,

băncile și întreprinderile de produs camioane și tractoare, de exemplu, apropo de Brașov, sau de utilaj greu, nu mai avem siderurgie, minerit sau șantiere navale, vindem numai fier vechi, lemn și teren arabil, supranaționalele fac legea, au mai rămas aurul și pădurile să ne fie confiscate... Avem conducători fără clarviziune, o clasă politică de proastă condiție (și la putere și în opoziție), sunt la modă până și procesele politice, de eliminare reciprocă (președintele Traian Băsescu a avut un rol nefast în acest sens, pe mâna UE și NATO; nu mai pun la socoteală aberantul furt de 25 la sută din buzunarul tuturor românilor, și așa cu un nivel de trai mizerabil, probă de dictatură personală). O clasă politică incapabilă să crească nivelul de trai și să transforme România într-un stat civilizată (măcar cu autostrăzi și străzi asfaltate peste tot, cu canalizare și apă curentă inclusiv la țară). E un fel de postcapitalism în mizerie, în care toți visează să se îmbogățească (inclusiv editorii de cărți de literatură) și în care numai zece la sută din populație are statut de privilegiat al sorții. Din acest motiv, al sărăciei, vom avea vot pe măsură la urne, se vor perpetua la putere cei ce promit protecție socială, genul politicianului de stânga cu veleități limitate. Personal, m-am bucurat la finalul anului trecut că România n-a intrat în incapacitate de plată după creșterile salariale abrupte și pensiile speciale de multe mii de euro. Normal ar fi să găsim în UE un sprijin pentru progres rapid în țară – dar... n-avem capacitatea de a ne autodepăși în particular... Că ne omoară „mentalitatea comunistă”. Vedeți, am rămas la același discurs „negru”, sceptic, pesimist. Jurnalism optimist fac politicienii.

Care e viitorul literaturii române? Dacă mă uit la succesul pe care-l are optzecistul Mircea Cărtărescu (cu premii peste premii primite în Europa; e de așteptat să primească și Premiul Nobel), scriitor de limbă română, n-aș fi prea îngrijorat... În definitiv, literatura se scrie în particular, nu trebuie să-i plângem de milă la general. Scriitorii în particular formează o literatură. Avem în continuare o mare problemă cu traducerea din limba română a scriitorilor noștri în limbi de circulație internațională, traduceri care fac mari deservicii cărților lor. Încep să cred că limba română e intraductibilă, traducerea îi pierde din

farmec. Un pericol real e să se renunțe în viitorul apropiat la limba română, să se scrie în România direct în engleză sau franceză (dominante în UE), să intre cărțile scriitorilor români direct pe piața europeană (și mondială, de ce nu); noile generații ar putea fi mai pragmatice, profitând și de mijlocirea internetului, a suportului virtual. S-a sperat, la intrarea în UE, că se va deschide și piața cărții publicate în România către Europa – dar cine să o citească în limba română? Pe de altă parte, rămânând în lumea cărții de azi, scriitorul român și-a pierdut cititorii. Apar cărți cu nemiluita care nu sunt citite de nimeni (nici măcar de prieteni sau rude). Televizorul și Facebook-ul le sunt de ajuns românilor, nu mai găsesc timp pentru lectură. Lasă că s-a produs o ruptură ireconciliabilă între scriitorul român de azi și cititor, cărțile nu le mai sunt înțelese (fie și cele premiate, scoase în evidență de critică), nu prezintă nici un interes, merg în paralel (cititorul preferă traducerile); „postmodernismul” și „postumanismul” la noi au închis scriitorul într-un cerc vicios.

20 aprilie 2018, Brașov

Semne pentru neuitare III